1. Про Квельд-Ульва Газру

Ульвом звався син Б'ярльві й Халльбери, дочки Ульва Хтивого. Вона була сестрою Халльбйорна Напівтроля з Хравністи, батька Кетіля Лосося. Ульв був чолов'яга кремезний і дужий, аж ніхто не міг із ним зрівнятися. Ще замолоду ходив у виправи з вікінгами. Він побратався з мужем, який звався Бердла-Карі[1], чоловіком гідним і дуже звитяжним, сильним і відважним. То був берсерк. Вони з Ульвом мали спільний гаманець і були близькими друзями.

Коли вони полишили походи, рушив Карі до себе додому до Бердли. Він був дуже заможним. Карі мав трьох дітей. Його син звався Ейвінд Ягня, інший — Ельвір Тихий[2], а його дочку звали Сальбйорг. Вона була жінкою дуже красивою і статною. На ній оженився Ульв. Тоді ж він повернувся до свого обійстя. Ульв був рівно багатим на землі й майно. Він посів край, яким володіли його пращури, і зробився там господарем.

Кажуть, що Ульв був сумлінним ґаздою. Він мав звичку рано прокидатися, а тоді йшов до робітників чи ремісників, наглядав за худобою й ланами, а іноді говорив з людьми, що потребували його порад. Він міг дати раду в багатьох справах, бо був кмітливим. Але надвечір він робився дратівливим, тож мало хто міг перемовитись із ним, і сонливим. Пішов серед люду поголос, що він — перевертень. Тому його нарекли Квельд-Ульвом[1].

Квельд-Ульв мав двох синів. Старшого звали Торольвом, а молодшого — Ґрімом. Коли вони підросли, то обидва стали такими ж кремезними й дужими, як і їхній батько. Торольв був гожий і вельми вправний. Він удався у родичів своєї матері, був дуже веселий і моторний, із завзяттям брався за будь-яку справу. Йому щастило дружити з усіма. Ґрім був чорнявий і негарний, схожий на батька за виглядом і вдачею. Він став дуже працьовитим. Він добре знався на роботі деревом і залізом і зробився великим майстром. Взимку він часто вирушав на довгому човні ловити оселедців і мав при собі чимало челяді.

Коли Торольву виповнилося двадцять зим, надумав він піти у похід. Квельд-Ульв дав йому бойовий корабель. Тоді ж вирядилися у виправу й сини Бердла-Карі, Ейвінд і Ельвір, — вони мали великий загін і ще один корабель, — і вирушили влітку у вікінг, узяли собі здобичі й щедро ділилися зі своїми людьми. Тож вони кілька літ провели у вікінгах, а зими перебували вдома у своїх батьків. Торольв привозив додому чимало добра й віддавав батькові й матері. Тоді було просто дістати статок і визнання. Квельд-Ульв уже постарів, а його сини зовсім виросли.

[1] Себто «Карі з Бердли».

[2] Точний сенс прізвиська Ельвіра — питання дискусійне. Ісландське *hnúfa* в основному значенні — «відсікання» (був навіть такий юридичний термін, покарання раба за крадіжку, коли тому відрізали ніс чи вуха). Але тут, згідно зі словником Віґфуссона-Клісбі, йдеться про споріднення з латинським *naso, silus, silius* («спокій, тиша»). Це лише гіпотеза, проте з тексту саги випливає, що саме таке прізвисько краще характеризує цього героя, як ми це побачимо далі.

[1] Себто «Вечірнім Вовком».

2. Про Ельвіра й Сольвейґ

Аудбйорном звався тодішній конунг над фюльком[1] Фірдір. Хроальдом звався його ярл, а Торіром — ярлів син.

Тоді ж жив ярл Атлі Кощавий. Він мешкав у Ґауларі. Його дітьми були Халльстейн, Хольмстейн, Герстейн і Сольвейґ Прегарна.

Якось восени до Ґаулару прибуло чимало люду на осінню требу. Там побачив Ельвір Тихий Сольвейґ і одразу ж закохався. Потім він просив її руки, але ярл не завважив його гідним і відмовив. Згодом Ельвір склав багато пісень на честь Сольвейґ. Він так тужив за нею, що геть облишив походи, й відтоді Торольв і Ейвінд Ягня ходили у виправи без нього.

[1] *Фюльк* — дослівно «народ», себто країна, одна з історичних областей (тут — Норвегії).

3. Харальд бере владу

Харальд, син Хальвдана Чорного, перебрав батьків спадок у Східному Віку. Він отримав своє прізвисько через те, що дав непорушну клятву не торкатися волосся гребінцем, доки не стане єдиним повновладним конунгом в усій Норвегії. Його кликали тоді Харальдом Кошлатим. Потім він бився із найближчими конунгами й переміг їх, і про те є давні перекази. Потім він зайняв Уппльонд. Затим рушив він на північ у Трандхейм і мав там багато битв, доки став єдиним владником над усім Трьондалаґом.

Потому він вирушив у Наумудаль проти двох братів, Герлауґа й Хроллауґа, які були тамтешніми конунгами. Коли брати почули про наближення його війська, Герлауґ із дванадцятьма чоловіками спустився у курган, який уже три роки як насипали для нього. Потім курган завалили. А Хроллауґ конунг облишив княжий престол, узяв звання ярла, пішов під владу Харальда конунга і віддав йому свою державу. Так привернув Харальд конунг фюльки Наумудаль і Галоґаланд. Він поставив там правити своїх людей.

Потім зібрав Харальд конунг у Трандхеймі корабельне військо й рушив на південь у Мері, де мав битву з Гунтйовом конунгом і переміг. Там загинув Гунтйов. Так Харальд конунг заволодів Північним Мері й Раумсдалем.

А Сьольві Розлам, син Гунтйова, врятувався, прибув у Південний Мері до Арнвіда конунга, просив його про допомогу й мовив так:

— Хоча нині нещастя спіткало нас, недовго часу мине, доки те саме нещастя трапиться з вами, бо Харальд, я гадаю, прибувши сюди з військом, оберне весь люд на рабів і запанує тут так само свавільно, як нині у Північному Мері й Раумсдалі. На вас чекає те саме випробування, через яке пройшли ми, і вам також доведеться захищати ваші статки і вольності й випробувати справою усіх людей, які стануть на ваш бік, і я хочу приєднатися до вас із моїм військом в боротьбі проти цієї наруги й нерівності. Чи ваша воля вчинити, як у Наумудалі, й зробитися рабами Харальда? Хоч мій батько і загинув, він залишився конунгом, замість того аби стати підданцем іншого конунга під кінець життя. Гадаю, так має вчинити кожен, хто хоче бути рішучим і завзятим.

Ті слова переконали конунга в необхідності зібрати військо і боронити свій край. Тоді він уклав із Сьольві союз і направив послання до Аудбйорна конунга, що правив у фюльку Фірдір, щоб той прибув до них зі своїм військом. Посланці прибули до Аудбйорна конунга, переказали, що мали, а той став радитися з друзями, і всі йому радили скликати раті й вирушати на підмогу до Мері, як його просили. Аудбйорн конунг велів вирізати ратну стрілу[1] й пустити її по всій державі. Він послав гінців до могутніх людей із проханням приєднатися до нього.

Коли гінці прибули до Квельд-Ульва і переказали, що конунг воліє, аби Квельд-Ульв вирушав до нього з усіма своїми людьми, той мовив:

— Конунг може вважати, що я мушу йти до нього, щоб захищати свою землю, коли війна буде у фюльку Фірдір. І я не думаю, що маю вирушати на північ у Мері, щоб битися задля захисту тої країни. Ви можете переказати нашому конунгові, коли його зустрінете, що Квельд-

[1] *Ратна стріла* — особливий знак, яким збирали ополчення.

Ульв залишиться вдома, не збиратиме війська і не виступить збройно проти Харальда Кошлатого, бо я гадаю, що той має достатній запас талану, а наш конунг не має його й жменьки.

Тож посланці повернулися до конунга й переказали йому, що Квельд-Ульв залишиться у своєму обійсті.

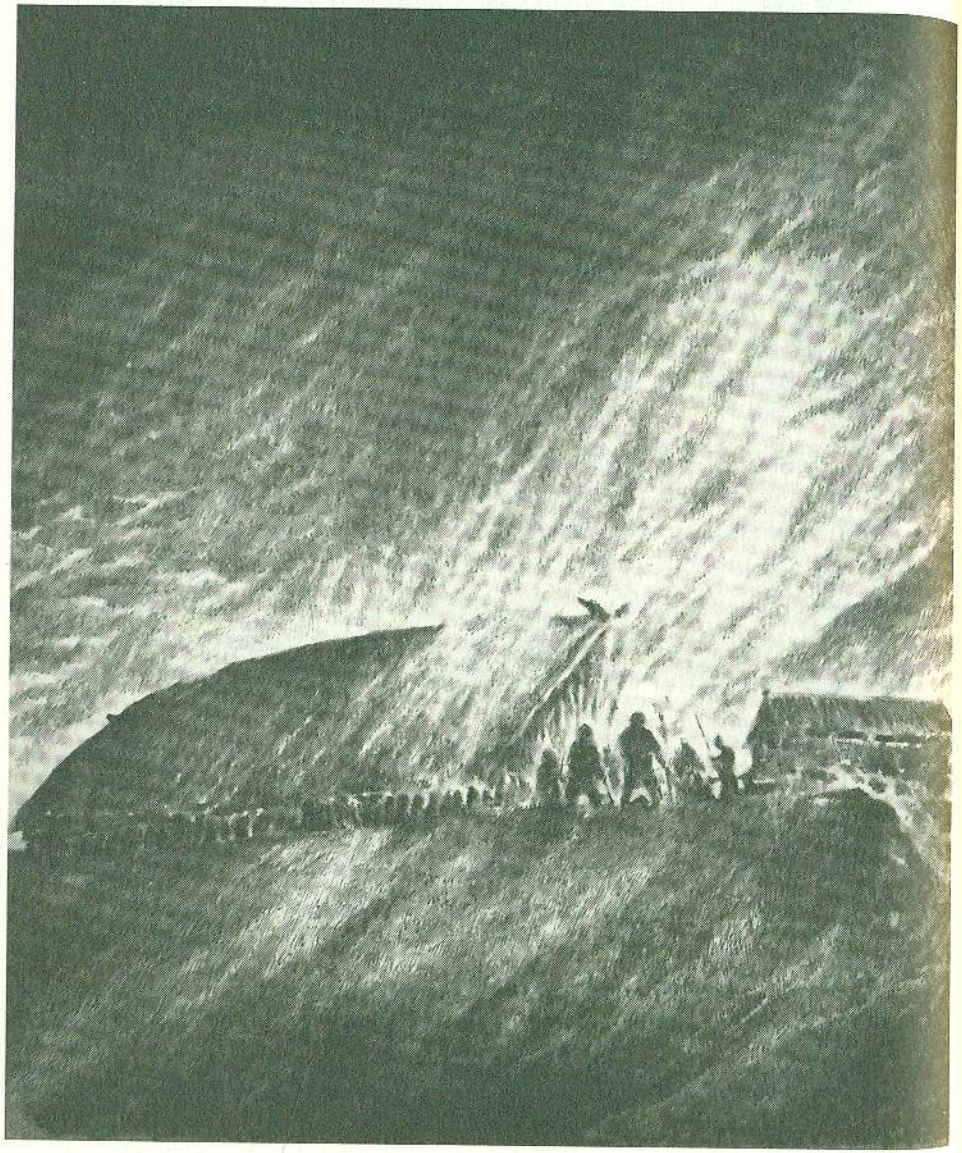

4. Про походи Харальда

Аудбйорн конунг вирушив зі своєю раттю й ополченням на північ до Мері й зустрівся з Арнвідом конунгом і Сьольві Розламом, і разом у них вийшло чимале військо. Харальд конунг тоді прибув з півночі зі своїм військом і зійшовся з ними під островом Сольскель. Там відбулася велика битва, з обох боків загинуло багато люду. Полягли двоє Харальдових ярлів, Асґаут і Асбйорн, і двоє синів Хакона Хладаярла[1], Ґрьотґард і Герлауґ, і ще чимало інших видатних мужів, а з війська Мері — Арнвід і Аудбйорн конунги. А Сьольві Розлам утік звідти, подався у вікінги і згодом чинив сильну шкоду державі Харальда конунга, через що його і нарекли Розламом. Після того Харальд конунг підкорив Південний Мері.

Вемунд, брат Аудбйорна конунга, тримав Фірдір і зробився там конунгом. Настала осінь, і люди радили Харальдові конунгу не вирушати на південь на мис Стад о такій порі. Тоді Харальд конунг посадив Рагнвальда ярла керувати обома Мері й Раумсдалем, а сам завернув на північ до Трандхейму, маючи при собі силу-силенну люду.

Тої ж осені сини Атлі Кощавого навідали Ельвіра Тихого і зажадали його вбити. Вони мали дуже багато війська, тож Ельвір не міг чинити їм опір і змушений був тікати. Він подався на північ у Мері й зустрів Харальда конунга, став під його руку і восени вирушив із ним на

[1] Себто ярла Хладіру (історична область у Норвегії).